

פרק השואל

מתניתין:

פרק זה מבאר את דיני אדם השואל חפץ מחבירו, והוא אחד מ"ארבעת השומרים" האמורים בתורה.

חידשה התורה פטור מיוחד של השומרים, כאשר השמירה נעשית באופן של "שמירה בבעלים". והיינו, שאם בעלי החפץ, נשכרו או נשאלו יחד עמו, פטור השומר מלשלם את הנזקים שאירעו לחפץ, כיון שגם הבעלים היו יחד עמו אצלו.

פטור זה נאמר במפורש בפרשת שואל [שמות כב יג – יד], ומשם הוא נלמד לשומר שכר ולשוכר:

"וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת, [אם] בעליו אין עמו, שלם ישלם.

[אך] אם בעליו עמו, לא ישלם."

הפטור של "בעליו עמו" נוהג אף באופן

שהמשאיל אינו עוסק באותה מלאכה שבהמתו המושאלת עוסקת בה, ואף אם אינו יכול לשמור עליה בשעת עבודתו.⁽¹⁾

השואל את הפרה, ובאותו זמן שאל בעליה עמה, שבקש השואל מהמשאיל שיעסוק עמו במלאכתו בחינם.

או שבאותו זמן שכר בעליה עמה, שלקח אותו שיעבוד אצלו עבור שכר.

וכן אם הקדים השואל, ותחילה שאל את הבעלים של הפרה, או שכרן, ואחר כך שאל את הפרה מהבעלים, ומתה הפרה –

פטור השואל מלשלם למשאיל את דמי הפרה, בכל האופנים הללו. משום שנאמר "אם בעליו עמו, לא ישלם".

וכן הדין בשוכר פרה,⁽²⁾ ושאל בעליה עמה או שכרם, ונגנבה הפרה, שפטור השוכר

היא שגם אם המשאיל עושה מלאכה אחרת, וגם אם היה עמו במלאכתו רק בזמן השאלה, פטור השואל.

וכתב החינוך, שמכל מקום אפשר להסביר את דין שאלה בבעלים, משום הטעם הנ"ל, אלא שהתורה לא רצתה לתת דבריה לשיעורים, ולחלק בין מקרה למקרה, ופטרה בכל אופן שהשאלה היתה בבעלים.

2. בכרייתא כתוב, שגם שוכר פרה, ושאל או שכר בעליה עמה, פטור. (צה ע"ב) היו גירסאות במשנה, שלפיהן אף המשנה

1. כתב החינוך: "ועל ענין שאלה בבעלים שפטור, נוכל לומר לפי הפשט, שהתורה לא חייבה השואל, אחר שבעל הכלי או הבהמה עמו, דמכיון שהוא לשם, ישמור הוא על שלו" (חינוך מצוה ס')

כעין זה כתב גם האבן עזרא בפירושו התורה. (שמות כ"ב י"ג)

לדעת רב המנונא, אין השואל פטור, רק באופן שהמשאיל היה עובד עם בהמתו המושאלת בשעת האונס. (ב"מ צה ע"ב)

טעמו של החינוך עולה יפה עם דעת רב המנונא. אך דעת רב המנונא נדחתה, וההלכה